

Bruxelles, 3. srpnja 2026.
(OR. en)

11134/26

ECOFIN 924
UEM 328
SOC 453
EMPL 255
COMPET 868
ENV 844
EDUC 310
ENER 466
JAI 904
GENDER 141
JEUN 184
SAN 542
ECB
EIB

NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Predmet:	PREPORUKA VIJEĆA o ekonomskoj, socijalnoj, strukturnoj i proračunskoj politici te politici zapošljavanja Portugala

Za delegacije se u prilogu nalazi navedeni nacrt preporuke Vijeća, koji su na temelju prijedloga Komisije COM(2026) 222 final revidirali i o njemu se usuglasili različiti odbori Vijeća i čiju je završnu verziju izradio Gospodarski i financijski odbor.

PREPORUKA VIJEĆA

o ekonomskim, socijalnim, strukturnim i proračunskim politikama te politikama zapošljavanja Portugala

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97¹, a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

¹ Uredba (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 (SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

budući da:

- (1) U Uredbi (EU) 2024/1263 navode se ciljevi okvira gospodarskog upravljanja, čija je svrha promicanje dobrih i održivih javnih financija, održivog i uključivog rasta i otpornosti putem reformi i ulaganja te sprečavanje prekomjernih državnih deficita. Uredbom je propisano da Vijeće i Komisija provode multilateralni nadzor u kontekstu europskog semestra u skladu s ciljevima i zahtjevima utvrđenima u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije (UFEU). Europski semestar uključuje i sastavljanje preporuka za pojedine zemlje te nadzor provedbe tih preporuka.
- (2) Komisija je 25. studenoga 2025. donijela mišljenje o nacrtu proračunskog plana Portugala za 2026. Komisija je istog dana na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2026., u kojem Portugal nije utvrđen kao jedna od država članica za koju je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja, Preporuku za preporuku Vijeća o ljudskom kapitalu u Europskoj uniji te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2026., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načela europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 21. travnja 2026. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja², a 9. ožujka 2026. Zajedničko izvješće o zapošljavanju i Preporuku o ljudskom kapitalu.
- (3) Komisija je 29. siječnja 2025. objavila Kompas konkurentnosti, strateški okvir čiji je cilj potaknuti globalnu konkurentnost Unije u sljedećih pet godina. U njemu je utvrđeno da su tri imperativa preobrazbe – inovacije, dekarbonizacija i konkurentnost te sigurnost – ključni stupovi održivog gospodarskog rasta. Otkako je objavljen, Kompas konkurentnosti služi kao temelj za rad u sklopu europskog semestra, čime se osigurava usklađenost ekonomskih politika država članica sa strateškim ciljevima EU-a i omogućuje ujednačen pristup gospodarskom upravljanju, što potiče održiv rast, inovacije i otpornost u cijeloj Uniji.

² SL C, C/2026/2434, 28.4.2026., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

- (4) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2026. razvijati usporedno sa završnom fazom provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost³. Planovi za oporavak i otpornost, uz financiranje u okviru kohezijske politike, odigrali su ključnu ulogu u ostvarenju prioriteta politika u okviru europskog semestra jer se u tim planovima moralo djelotvorno poraditi na svim ili na znatnom dijelu izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedine zemlje izdanima u nedavnim ciklusima, i te su se preporuke morale uzeti u obzir u programima financiranim u okviru europske kohezijske politike. Kako se Mehanizam za oporavak i otpornost bliži kraju, i dalje je ključno nastaviti s reformama koje primaju potporu i provode se u okviru tog mehanizma te ih nadograđivati, posebno one koji doprinose svladavanju izazova utvrđenih u preporukama za pojedine zemlje.
- (5) Komisija je 3. lipnja 2026. objavila Izvješće za Portugal za 2026. U njemu je ocijenjen napredak Portugala u smislu preporuka koje su mu upućene 2025. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Portugala. Na temelju te analize u navedenom su izvješću utvrđeni najhitniji izazovi s kojima se Portugal suočava. Ocijenjen je i napredak Portugala u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina te smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

³ Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (6) Vijeće je 21. siječnja 2025. na temelju ocjene i preporuke Komisije donijelo Preporuku o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Portugala⁴. Plan se odnosi na razdoblje od 2025. do 2028. i četverogodišnju fiskalnu prilagodbu. Vijeće je preporučilo sljedeće maksimalne stope rasta neto rashoda: 5,0 % u 2025., 5,1 % u 2026., 1,2 % u 2027. i 3,3 % u 2028., što odgovara maksimalnim kumulativnim stopama rasta, izračunanim u odnosu na baznu godinu 2023., od 17,4 % u 2025., 23,4 % u 2026., 24,8 % u 2027. i 28,9 % u 2028.
- (7) Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine i njegove posljedice egzistencijalna su prijetnja Europskoj uniji. Komisija je pozvala države članice da koordinirano zatraže aktivaciju nacionalne klauzule o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu radi potpore nastojanjima EU-a da se postigne brzo i znatno povećanje potrošnje za obranu⁵ a Europsko vijeće taj je prijedlog pozdravilo 6. ožujka 2025. Na zahtjev Portugala od 8. srpnja 2025. Vijeće je na preporuku Komisije donijelo preporuku kojom se Portugalu dopušta odstupanje od preporučenih maksimalnih stopa rasta neto rashoda⁶. Razdoblje aktivacije nacionalne klauzule o odstupanju (2025. – 2028.) Portugalu omogućuje da ponovno odredi prioritete državnih rashoda ili poveća državne prihode tako da trajno povećanje rashoda za obranu ne ugrozi fiskalnu održivost u srednjoročnom razdoblju.

⁴ Preporuka Vijeća od 21. siječnja 2025. o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Portugala (SL C, C/2025/641, 21.1.2025., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/641/oj>).

⁵ Komunikacija Komisije o financiranju povećanih rashoda za obranu u okviru Pakta o stabilnosti i rastu, Bruxelles, 19.3.2025., C(2025) 2000 final.

⁶ Preporuka Vijeća od 8. srpnja 2025. kojom se Portugalu dopušta odstupanje od maksimalnih stopa rasta neto rashoda kako ih je utvrdilo Vijeće na temelju Uredbe (EU) 2024/1263 (aktivacija nacionalne klauzule o odstupanju) (SL C, C/2025/3972, 20.8.2025., ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/3972/oj>).

- (8) Portugal je 30. travnja 2026. dostavio svoje godišnje izvješće o napretku za 2026.⁷ u kojem izvješćuje o poštovanju preporučenih maksimalnih stopa rasta neto rashoda i provedbi reformi i ulaganja kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u preporukama koje su mu upućene u okviru europskog semestra. U godišnjem izvješću o napretku uzeto je u obzir i polugodišnje izvješće Portugala o napretku postignutom u provedbi njegova plana za oporavak i otpornost u skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241.
- (9) Rast realnog BDP-a u 2025. iznosio je 1,9 %, a inflacija mjerena HIPC-om 2,2 %. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se da će se realni BDP povećati za 1,7 % u 2026. i za 1,8 % u 2027., a inflacija mjerena HIPC-om iznositi 3,0 % u 2026. i 2,3 % u 2027.
- (10) Prema podacima Eurostata⁸, suficit opće države u Portugalu povećao se s 0,6 % BDP-a u 2024. na 0,7 % BDP-a u 2025. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se deficit od 0,1 % BDP-a u 2026. i 0,4 % BDP-a u 2027. Smanjenje u 2026. uglavnom je posljedica mjera državne potpore poduzetih kao odgovor na oluje koje su pogodile Portugal u siječnju i veljači, u kombinaciji s učinkom daljnjih mjera fiskalne politike koje dodatno pogoršavaju saldo. Promjena deficita u 2027. uglavnom je posljedica mjera fiskalne politike koje dodatno pogoršavaju saldo, među ostalim novog paketa za stanovanje i smanjenja poreza na dobit.

⁷ Godišnja izvješća o napretku za 2026. dostupna su na sljedećoj poveznici: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

⁸ Eurostat – Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 22.4.2026.

- (11) Na temelju Komisijinih procjena, smjer fiskalne politike⁹, koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, bio je u 2025. uglavnom neutralan. Predviđa se da će u 2026. biti ekspanzivan (za 1,6 % BDP-a), a u 2027. kontrakcijski (za 1,3 % BDP-a).
- (12) Prema podacima Eurostata¹⁰ dug opće države u Portugalu se s 93,5 % BDP-a krajem 2024. smanjio na 89,7 % BDP-a krajem 2025. Smanjenje udjela duga u 2025. uglavnom je rezultat primarnog suficita i povoljnih razlika između kamatne stope i stope rasta. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se smanjenje udjela duga u BDP-u na 87,6 % do kraja 2026. te daljnje smanjenje na 86,0 % do kraja 2027. Smanjenje u 2026. i 2027. uglavnom je rezultat očekivanog trajnog primarnog suficita i povoljne razlike između kamatne stope i stope rasta.
- (13) Prema podacima Eurostata¹¹ ukupni rashodi opće države za obranu u Portugalu iznosili su 0,8 % BDP-a u 2025. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se da će u 2026. biti na istoj razini. To odgovara povećanju od 0,0 postotnih bodova BDP-a u odnosu na referentnu godinu 2021.¹²

⁹ Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna EU-a. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između (i) srednjoročnog potencijalnog rasta i (ii) promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije.

¹⁰ Eurostat – Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 22.5.2026.

¹¹ Eurostat, državni rashodi prema klasifikaciji funkcija države (COFOG).

¹² NATO-ova definicija potrošnje za obranu razlikuje se od definicije iz klasifikacije funkcija države (COFOG). Osim toga, mogle bi postojati razlike zbog vremena evidentiranja rashoda, posebno za vojnu opremu, jer se u izvješćima NATO-a ne slijede pravila iz nacionalnih računa za vrijeme evidentiranja.

- (14) Unija se nastavlja suočavati s rizicima od poremećaja u opskrbi energijom i povećane nestabilnosti cijena, a stanje dodatno pogoršavaju geopolitičke napetosti koje utječu na globalna tržišta nafte i plina. Iskustvo stečeno tijekom energetske krize 2022. i 2023. pokazalo je da opsežne, neciljane mjere podrazumijevaju velike fiskalne troškove i da su društveno i gospodarski neučinkovite. Od izbijanja rata na Bliskom istoku u veljači 2026. Portugal je donio mjere fiskalne politike za ublažavanje posljedica visokih cijena energije na kućanstva i poduzeća¹³. To uključuje neciljano smanjenje trošarina na dizelsko gorivo i benzin bez utvrđenog datuma isteka, daljnju ciljanu potporu sektorima prometa, poljoprivrede i ribarstva te ciljane transfere subjektima socijalnog sektora, taksi poduzećima i vatrogasnim udrugama. Ciljane mjere potpore isteći će do 30. lipnja 2026. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se da će fiskalni trošak tih mjera u 2026. iznositi 0,1 % BDP-a, i ako se sve te mjere produlje do kraja 2026.
- (15) Na temelju Komisijinih izračuna neto rashodi u Portugalu povećali su se za 5,5 % u 2025. i kumulativno za 18,7 % u 2024. i 2025. Rast neto rashoda u 2025. veći je od preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju od 0,2 % BDP-a na godišnjoj razini. Razmatraju li se 2024. i 2025. zajedno, kumulativna stopa rasta neto rashoda također je veća od preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju od 0,4 % BDP-a u kumulativnom smislu. Uzimajući u obzir fleksibilnost veće potrošnje za obranu predviđenu nacionalnom klauzulom o odstupanju, razmatraju li se 2024. i 2025. zajedno, kumulativno odstupanje neto rashoda i dalje iznosi 0,4 % BDP-a. Istodobno je, kako je navedeno, stanje proračuna za 2025. bilo u suficitu.

¹³ Uzeto je u obzir stanje na datum zaključenja Komisijine proljetne prognoze 2026. (4. svibnja 2026.).

- (16) Na temelju Komisijinih izračuna, predviđa se da će se neto rashodi u Portugalu povećati za 5,6 % u 2026. i kumulativno za 25,2 % u 2024., 2025. i 2026. Predviđa se da će rast neto rashoda u 2026. biti iznad preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju od 0,2 % BDP-a na godišnjoj razini. Razmatraju li se 2024., 2025. i 2026. zajedno, predviđa se da će i kumulativna stopa rasta neto rashoda biti veća od preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju od 0,6 % BDP-a u kumulativnom smislu. Uzimajući u obzir fleksibilnost veće potrošnje za obranu predviđenu nacionalnom klauzulom o odstupanju, razmatraju li se 2024., 2025. i 2026. zajedno, predviđeno kumulativno odstupanje neto rashoda i dalje iznosi 0,6 % BDP-a. Istodobno se, kako je navedeno, predviđa da će stanje proračuna za 2026. biti gotovo uravnoteženo.
- (17) Starenje stanovništva i predviđeno smanjenje radno sposobnog stanovništva dovodi u pitanje održivost portugalskog mirovinskog sustava koji se temelji na načelu generacijske solidarnosti u srednjoročnom razdoblju. Predviđa se da će javni rashodi za mirovine u sljedeća dva desetljeća dodatno porasti, s 12,8 % u 2025. na 15,1 % u 2045.¹⁴, a predviđa se da će Portugal u 2045. imati treći najveći udio rashoda za mirovine u BDP-u od svih država članica, pri čemu će predviđeni rashodi za javni mirovinski sustav dosegnuti vrhunac 2046. U Portugalu je zakonska dob za umirovljenje povezana s očekivanom životnom dobi kako bi se poboljšala održivost mirovinskog sustava. Portugal je osnovao i radnu skupinu s ciljem definiranja strategija i ocjene prijedloga za osiguranje održivosti mirovinskog sustava, uključujući ponovnu ocjenu programa prijevremenog umirovljenja i studiju o modelima djelomičnog umirovljenja. Međutim, radna skupina tek treba predstaviti svoje izvješće s konkretnim prijedlozima politika, a Portugal još nije poduzeo dodatne strukturne mjere koje su potrebne da se smanji pritisak na javni mirovinski sustav zemlje. Osim toga, dopunski mirovinski programi u Portugalu i dalje su nedovoljno razvijeni i obuhvaćaju samo mali dio radne snage. Time se ugrožava i potencijal Portugala da mobilizira dugoročnu štednju za produktivna ulaganja.

¹⁴ Europska komisija, Izvješće o starenju stanovništva za 2024.: gospodarske i proračunske projekcije za države članice EU-a (2022. – 2070.), Institutional Paper br. 279., travanj 2024.

- (18) Porezni su rashodi rašireni u poreznom sustavu Portugala i ima ih gotovo 800 u nekoliko različitih propisa. Porezni rashodi mogu se djelotvorno iskoristiti za ostvarenje određenih ciljeva politike, ali dovode i do gubitka prihoda, doprinose složenosti poreznog sustava i mogli bi utjecati na dohodovnu nejednakost. Portugal je u okviru plana za oporavak i otpornost poduzeo prvi korak za smanjenje velikog broja poreznih rashoda i osnovao je novu trajnu jedinicu za poreznu politiku (poznata kao U-TAX) čija je svrha pratiti i ocjenjivati porezne rashode. Međutim, nakon objave U-TAX-ova izvješća o ocjeni, djelotvorne mjere za pojednostavnjenje poreznih rashoda i dalje su ograničene. U 2024. su samo rashodi za porez na dodanu vrijednost činili 4,3 % BDP-a. Raširena primjena smanjenih i srednjih stopa PDV-a za ugostiteljske usluge (hotelski smještaj, restorani i ugostiteljske usluge) može nerazmjerno koristiti kućanstvima s višim prihodima. Brojni poticaji i izuzeća također znatno doprinose složenosti okvira poreza na dobit. Portugal bi mogao poboljšati djelotvornost svojeg poreznog sustava pojednostavnjenjem poreznih rashoda, uključujući one povezane sa smanjenim i srednjim stopama poreza na dodanu vrijednost te u okviru poreza na dobit. Osim toga, nepodmireni porezni dugovi u odnosu na BDP u Portugalu su i dalje među najvišima u EU-u, unatoč stalnom smanjenju od 2021.
- (19) Sustavno, smisleno i pravodobno uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera, civilnog društva i drugih relevantnih dionika ostaje ključno za osiguravanje opće odgovornosti za uspješnu provedbu Unijinih instrumenata financiranja, kao i u kontekstu europskog semestra.

- (20) Provedba programa kohezijske politike, koja obuhvaća potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Fonda za pravednu tranziciju (FPT), Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i Kohezijskog fonda (KF) u Portugalu, i dalje je ispod prosjeka EU-a i kad je riječ o odabiru projekata i kad je riječ o plaćanjima. Važno je povećati i ubrzati napore da se osigura brza provedba ulaganja te istodobno maksimalno povećati njihov učinak na terenu. Portugal već poduzima mjere za poticanje konkurentnosti i rasta u okviru svojih programa kohezijske politike. Međutim, Portugal se i dalje suočava s izazovima u provedbi, uključujući one koji se odnose na kašnjenja u postupcima javne nabave zbog žalbi, ograničene tehničke i administrativne kapacitete, kašnjenja u ugovaranju potpore između upravljačkih tijela i međuopćinskih zajednica odgovornih za teritorijalne instrumente, dugotrajne postupke izdavanja odobrenja u industriji i izdavanja dozvola, nedostatak predvidljivog planiranja i nedovoljno razrađene portfelje projekata. Portugal istodobno treba ubrzati provedbu FPT-a jer sredstva trebaju biti isplaćena do kraja 2026. Bitno je osigurati da se nova ulaganja koja je Portugal utvrdio u svojem preispitivanju fondova kohezijske politike u sredini programskog razdoblja, posebno ulaganja povezana s pet prioriteta iz Uredbe o preispitivanju u sredini programskog razdoblja¹⁵, provode brzo i djelotvorno.
- (21) Portugal se suočava s nekoliko izazova koji se odnose na pojednostavnjenje, poslovno okruženje, istraživanje i inovacije, pristup financiranju i financiranje rasta, kvalitetu izrade zakonodavstva, promet, energiju iz obnovljivih izvora, energetske infrastrukturu i mreže, energetske učinkovitost, politiku zaštite okoliša, upravljanje resursima, prilagodbu klimatskim promjenama, zdravstvenu zaštitu i dugotrajnu skrb, vještine, obrazovanje i osposobljavanje te stanovanje.

¹⁵ Uredba (EU) 2025/1914 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. rujna 2025. o izmjeni uredaba (EU) 2021/1058 i (EU) 2021/1056 u pogledu posebnih mjera za svladavanje strateških izazova u kontekstu preispitivanja u sredini programskog razdoblja.

- (22) Unatoč napretku postignutom proteklih godina, administrativno i regulatorno opterećenje i dalje je najveća prepreka poslovanju u Portugalu. Te prepreke utječu na privlačnost portugalskih tržišta, umanjuju konkurentnost i narušavaju kapacitet portugalskih poduzeća za širenje, inovacije i povećanje produktivnosti. Poduzetnici se kontinuirano žale na dugotrajnost postupaka izdavanja odobrenja u industriji i izdavanja dozvola i smatraju da je to velika prepreka ulaganjima. Unatoč određenom napretku u skraćivanju i pojednostavnjenju tih postupaka, lokalna tijela otežano provode te nove procedure i njihovi pristupi u regijama i općinama mogu znatno razlikovati. Portugal bi mogao pojednostavniti i poboljšati djelotvornost svojih propisa širom primjenom *ex post* evaluacija politika te jačanjem uključenosti dionika i povećanjem transparentnosti u pripremi javnih politika. Kašnjenja s plaćanjima i dalje su raširena, posebno na Azorima i u zdravstvenom sektoru.
- (23) Portugalska se poduzeća većinom oslanjaju na bankovne kredite i unutarnje financiranje. Drugi izvori financiranja, kao što su poduzetnički i vlasnički kapital, posljednjih su se godina povećavali, ali i dalje su znatno niži od prosjeka EU-a i portugalska tržišta kapitala i dalje su nedovoljno razvijena. Portugalska su tijela pokrenula i predano radila na nekoliko inicijativa kao što su kapitalizacija i otpornost fonda kojim upravlja Banco Português de Fomento, programi potpore *start-up* poduzećima ili specifičnim sektorima i nedavna revizija zakona o tržištima kapitala. Portugal međutim treba dodatno napredovati da bi uhvatio korak s drugim europskim državama i privukao više ulagača privatnog kapitala i više ulaganja, među ostalim jačanjem uloge i kapaciteta institucionalnih ulagača te razvojem dopunskih mirovinskih programa, koji bi mogli osigurati stabilan i znatan izvor dugoročnog kapitala za segmente poduzetničkog i privatnog vlasničkog kapitala. Time bi se moglo pružiti potporu inovacijama, povećati kapacitet lokalnih poduzeća za rast i širenje poslovanja, unaprijediti upravljanje i potaknuti produktivnost. U Portugalu je nizak stupanj financijske pismenosti. U anketi Eurobarometra 2023. o financijskoj pismenosti samo je 16 % Portugalaca ostvarilo „visok” broj bodova, što je drugi najlošiji rezultat u EU-u. Portugal je proveo nekoliko mjera za uklanjanje tih nedostataka, među kojima je uključivanje financijske pismenosti u školske kurikule. Međutim, dodatni naponi za poboljšanje financijske pismenosti u zemlji mogli bi omogućiti učinkovitiju alokaciju štednje i pomoći poduzećima da bolje razumiju određene prednosti i rizike svakog dostupnog financijskog instrumenta.

- (24) Pravosudni sustav sve je učinkovitiji, ali se i dalje suočava s velikim izazovima zbog dugotrajnih postupaka i velikog broja neriješenih predmeta, posebno na upravnim, te u manjoj mjeri, poreznim sudovima. Poduzeća navode da neučinkovitost pravosudnog sustava predstavlja jednu od glavnih prepreka njihovu poslovanju¹⁶. Važno je da Portugal nastavi smanjivati broj neriješenih predmeta i njihovo trajanje na prvostupanjskim i drugostupanjskim sudovima i da osigura dostupnost odgovarajućih resursa za pravosudni sustav.
- (25) Ulaganja u istraživanje i razvoj povećala su se zadnjih godina, ali su i dalje nedostatna da portugalski nacionalni sustav istraživanja i inovacija dosegne prosjek EU-a. Udio potrošnje za istraživanje i razvoj u odnosu na BDP povećao se za 1,7 % u 2024. zahvaljujući povećanju privatne potrošnje, dok je intenzitet javnog istraživanja i razvoja ostao stabilan na 0,6 %. Portugalska su tijela uvela cijeli niz programa potpore istraživanju i inovacijama, a mnogi od njih trebali bi se završiti u 2026. Iako se od tih programa očekuju dugotrajne koristi, adekvatni poticaji za istraživanje, razvoj i inovacije bili bi potrebni i nakon njihova završetka. To se može poduprijeti evaluacijom politika, pružanjem potpore u sektorima koji pokazuju najveći potencijal za rast i dodanu vrijednost te uzimanjem u obzir regionalnih posebnosti. U tom bi pogledu politike trebale promicati djelotvoran prijenos tehnologije i znanja između poduzeća i istraživačkih centara te povećati kapacitete portugalskih poduzeća za istraživanje i inovacije.

¹⁶ *Studies on Business Statistics, Context Costs of Companies (IaCC)* (Studije o poslovnim statistikama, Troškovi poduzeća povezani s kontekstom (IaCC)), [Nacionalni zavod za statistiku](#).

- (26) Portugal i dalje uvelike ovisi o uvezenim fosilnim gorivima. To predstavlja važne izazove za energetske sigurnost i Portugal je zbog toga izložen cjenovnim šokovima. Promet je sektor koji najviše doprinosi emisijama stakleničkih plinova u Portugalu i uvelike ovisi o uvezenoj nafti, koja je činila 93 % u ukupnoj krajnjoj potrošnji energije u prometu. Portugal znatno subvencionira fosilna goriva i nije planirano postupno ukidanje subvencija prije 2030. Osobito bi se moglo razmotriti prioritarno postupno ukidanje subvencija za fosilna goriva koje ne rješavaju problem energetske siromaštva na ciljan način, ne odgovaraju na pitanja energetske sigurnosti, ometaju elektrifikaciju i nisu ključne za industrijsku konkurentnost. Portugal nije poduzeo mjere za postupno ukidanje subvencija za fosilna goriva, kao što su smanjenja poreza i porezna oslobođenja za dizelsko gorivo za društva za prijevoz tereta i javni prijevoz, čime se nastavlja ovisnost o fosilnim gorivima i destimuliraju održivija prijevozna rješenja. Portugal ostvaruje napredak u promicanju električne mobilnosti i dekarbonizaciji voznog parka. Međutim, mjere potpore za privatna vozila s nultim emisijama, uključujući gospodarska vozila za cestovni prijevoz, nisu dovoljno ciljane. Napredak u daljnjem razvoju željezničke mreže i dalje je ograničen. Iako je javni prijevoz općenito priuštiv, njegova je raspoloživost u velegradskim područjima nedostatna, a mreža izvan gradskih područja i dalje je nedovoljno razvijena, s ograničenim pristupom u ruralnim područjima. Za međuregionalnu povezanost bilo bi potrebno znatno jačanje svih načina javnog prijevoza, a posebno željezničkog. To bi moglo imati važnu ulogu i u smanjenju pritiska na cijene stambenih nekretnina u urbanim središtima te u povećanju privlačnosti drugih područja.

- (27) Portugal ima jedan od najviše dekarboniziranih energetske sustava u EU-u. Međutim, složeni, dugotrajni i nedovoljno digitalizirani postupci izdavanja dozvola i dalje usporavaju prvenstveno uvođenje novih kapaciteta za energiju iz obnovljivih izvora na razini mreže. Razvoj zajednica energije iz obnovljivih izvora koje predvode građani i dalje je vrlo ograničen. Znatna udio obnovljivih izvora energije doprinosi osiguravanju priuštivih veleprodajnih cijena električne energije u kontekstu aktualnog sukoba na Bliskom istoku. Ipak, Portugal je zbog ograničene nefosilne fleksibilnosti i rijetkih instrumenata za smanjivanje rizika izložen skokovima cijena električne energije. Osim toga, primjena ugovora o kupnji električne energije i dalje je ograničena. Poticaji za daljnji razvoj dugoročnih ugovora doprinijeli bi većoj stabilnosti tržišta jer bi se osigurali dugoročni prihodi za ulagače. Ograničenja kapaciteta mreže sve više utječu na priključenje novih projekata u području energije iz obnovljivih izvora, uz sve veće zaostatke projekata koji čekaju priključenje i znatne količine dodijeljenog kapaciteta koji još nije operativan. Iako su poduzete određene mjere za povećanje postojećeg kapaciteta mreže, Portugal bi trebao povećati transparentnost dostupnosti kapaciteta distribucijske mreže kako bi se ulagačima olakšalo planiranje i ulaganja u nove projekt, zajedno s mjerama za poboljšanje učinkovitosti mreže kao što je poticanje hibridnih projekata te odvrćanje od špekulativnih zahtjeva. Uklanjanjem uskih grla u postupcima izdavanja dozvola i daljnjim ulaganjem u elektroenergetske mreže, uključujući dovršetak prekograničnih interkonekcija sa Španjolskom, promicanjem skladištenja, upravljanja potražnjom i drugih rješenja za fleksibilnost te daljnjom digitalizacijom mreže povećat će se otpornost, stabilnost i sigurnost mreže te poduprijeti rad na elektrifikaciji.

- (28) Velik udio stanovništva Portugala izložen je energetsom siromaštvu. Programi energetske učinkovitosti u Portugalu se unatoč znatnim financijskim sredstvima, među ostalim iz proračuna EU-a, i dalje suočavaju s kašnjenjima u provedbi zbog složene i nestabilne izrade programa. Portugal je nedavno uveo program za mobilizaciju privatnog financiranja, iako je njegova primjena i dalje nejasna. Za smanjenje velike ovisnosti o fosilnim gorivima u zgradama i smanjenje potrošnje energije Portugal bi trebao ubrzati napore koje ulaže u energetske učinkovitost tako što će poboljšati izradu programa i unaprijed planirati pozive za financiranje, jačati poticaje za temeljite obnove, poticati programe financiranja za privlačenje privatnih ulaganja, uklanjati regulatorna uska grla, posebno za višestambene zgrade i javne zgrade, te bolje usmjeravati potporu, koja se temelji na bespovratnim sredstvima, ranjivim kućanstvima koja se suočavaju s energetsom siromaštvom.
- (29) Iako Portugal nije među najvećim onečišćivačima u EU-u, emisije stakleničkih plinova iz industrije ne smanjuju se znatno. Energetski intenzivne industrije, kao što su sektor papira, nemetalnih minerala i rafiniranja, i dalje čine više od polovine ukupne industrijske potražnje za energijom. Složeni regulatorni okviri s razinama upravljanja koje se preklapaju, dugotrajni postupci izdavanja dozvola, nedostatak predvidljivosti i nedostatak regulatornog okvira za hvatanje i skladištenje ugljika te povezanu infrastrukturu prepreke su dekarbonizaciji sektora u kojima je teško smanjiti emisije. S obzirom na veliko uvođenje energije iz obnovljivih izvora i drugih tehnologija s nultom neto stopom emisija, uz visoko dekarbonizirani elektroenergetski sustav, Portugal je u dobrom položaju da ojača svoj položaj u lancu vrijednosti za proizvodnju tehnologija s nultom neto stopom emisija te održivih i kružnih materijala. Portugal bi mogao imati koristi od boljeg usmjeravanja potpore na niskougljične industrijske procese te proizvodnju i uvođenje tehnologija s nultom neto stopom emisija, podupiranja širenja inovacija i privlačenja strateških niskougljičnih sektora kao što su sektor baterija, biometana i vodika iz obnovljivih izvora.

- (30) Portugal u usporedbi s ciljevima EU-a i prosjekom EU-a ostvaruje znatno slabije rezultate u pogledu pokazatelja kružnog gospodarstva i gospodarenja otpadom. Portugal se i dalje u velikoj mjeri oslanja na odlaganje komunalnog otpada na odlagališta, pri čemu se gotovo dvije trećine odlagališta približava punom kapacitetu; i postoji rizik da se neće ostvariti cilj EU-a da se odlaganje na odlagališta smanji na najviše 10 % za 2035. U okviru nacionalnih i regionalnih inicijativa ostvaren je određeni napredak, uključujući donošenje novog akcijskog plana za kružno gospodarstvo u 2026., iako se njihov učinak tek treba vidjeti. Portugal bi trebao nastaviti provoditi postojeći strateški okvir i mogao bi imati koristi od donošenja daljnjih reformi, među ostalim jačanja upotrebe gospodarskih instrumenata, posebno uvođenje obveznog modela „plati koliko baciš” za otpad iz kućanstava. Sektoru su potrebna znatna ulaganja, posebno u infrastrukturu za selektivno prikupljanje i recikliranje otpada te u razvoj ili nadogradnju postrojenja za obradu otpada kako bi se smanjile količine otpada na odlagalištima i spalionicama; s obzirom na to da će mobilizacija privatne potpore biti ključna za poboljšanje gospodarenja otpadom i napredak u prelasku na kružno gospodarstvo;
- (31) Portugal se suočava s oskudicom vode, posebno u južnim regijama, djelomično zbog neodgovarajuće infrastrukture, klimatskih promjena i velike potražnje. Osim toga, i dalje postoje znatne razlike u cijenama vode među općinama, što dovodi do različitih i kontraproduktivnih poticaja za potrošnju. Portugal provodi nacionalnu strategiju za vodu, ali i dalje su prisutni važni izazovi. Pojednostavnjenje upravljanja u vodnom sektoru pomoglo bi i djelotvornijoj koordinaciji između nacionalne, regionalne i lokalne razine. Mjere na strani potražnje, uključujući reformu određivanja cijena vode, doprinijele bi poboljšanju upravljanja vodama i osigurale kapital za nadogradnju infrastrukture, uz istodobno poticanje očuvanja te vodne učinkovitosti i ponovne upotrebe vode. Potrebna su daljnja ulaganja u prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda, smanjenje istjecanja iz mreže i jačanje praćenja količine i kvalitete vode, uključujući zahvaćanje podzemnih voda. Prirodna rješenja doprinijela bi i obnovi vodnih tijela i obnovi prirodnog kapaciteta za zadržavanje krajobraza, močvarnih područja i rijeka, uključujući poplavna područja.

- (32) Portugal je posebno osjetljiv na klimatske promjene i s njima povezane ekstremne vremenske uvjete, kao što su velike suše, poplave, šumski požari i toplinski valovi. Zbog sve veće učestalosti i ozbiljnosti tih događaja potrebna je skupa rekonstrukcija i rehabilitacija pogođene infrastrukture, među ostalim kritične infrastrukture. To utječe na brojne sektore, posebno na energetske sektor, poljoprivredu, opskrbu vodom, šumarstvo, ribarstvo i akvakulturu. Osim toga, trenutačne razine zaštite obale nisu dovoljne za sprečavanje povećane gospodarske štete od poplava i erozije obale. Portugalu bi stoga koristilo odgovarajuće i predvidljivo financiranje kritične infrastrukture otporne na klimatske promjene, među ostalim elektroenergetskih mreža, željeznice i opskrbe vodom. S obzirom na velike šumske požare trebalo bi ubrzati reforme šumarske politike, a Portugal bi i dalje trebao biti fokusiran na razvoj održivih gospodarskih lanaca vrijednosti za šumsku biomasu, čime bi se dodatno iskoristio potencijal biogospodarstva za povećanje konkurentnosti i održivosti. Portugalu bi koristilo da zauzme strukturirani pristup financiranju rizika od katastrofa i promiče veće pokriće privatnog osiguranja za štete povezane s prirodnim katastrofama jer Portugal trenutačno ima jedan od najnižih udjela osiguranih gospodarskih gubitaka u EU-u.

- (33) Zdravstveni sustav u Portugalu općenito je dobar kad je riječ o zdravstvenim ishodima, ali i dalje postoje izazovi u osiguravanju jednakog pristupa kvalitetnoj zdravstvenoj skrbi, osobito zbog stalnog nedostatka osoblja, što narušava učinkovitost Nacionalnog zdravstvenog sustava. Portugal je posljednjih godina uveo važne reforme i ulagao u zdravstvenu infrastrukturu, među ostalim u okviru svojeg plana za oporavak i otpornost. Međutim, znatne poteškoće u popunjavanju slobodnih radnih mjesta i zadržavanju zdravstvenih djelatnika u Nacionalnom zdravstvenom sustavu doprinose trajno dugačkim listama čekanja i neujednačenom pristupu skrbi. Nedostaci sustava u konačnici više utječu na skupine s nižim dohotkom i ranjive skupine jer si one često ne mogu priuštiti privatne opcije kako bi ispunile svoje zdravstvene potrebe. I dalje postoje regionalne razlike u pristupu uslugama zdravstvene zaštite, s većim ograničenjima u vrlo naseljenim područjima (u kojima je potražnja za uslugama veća) i u udaljenim područjima koja se suočavaju s demografskim padom (u kojima poticaji nisu dovoljni za privlačenje potrebne radne snage). I ograničen pristup i duge liste čekanja doprinijeli su visokom udjelu izravnih plaćanja za ispunjavanje zdravstvenih potreba. Unatoč određenim mjerama uvedenima za rješavanje problema manjka osoblja i uz istodobno osiguravanje održivosti Nacionalnog zdravstvenog sustava, daljnje poboljšanje radnih uvjeta zdravstvenih djelatnika moglo bi pomoći da se poveća privlačnost zapošljavanja u Nacionalnom zdravstvenom sustavu i da se poboljša učinkovitost sustava.

- (34) Portugal je među državama članica EU-a koje se suočavaju sa sve bržim starenjem stanovništva, što podrazumijeva znatne i sve veće potrebe za dugotrajnom skrbi. Međutim, javna ulaganja u dugotrajnu skrb znatno su ispod prosjeka EU-a, a pri planiranju pružanja dugotrajne skrbi i dalje se javljaju izazovi u pogledu koordinacije. Pružanje dugotrajne skrbi usmjereno je na rezidencijalnu skrb, dok bi skrb u kući i u zajednici mogla doprinijeti poboljšanju sposobnosti ljudi da žive samostalno. Postoje i regionalne razlike u pristupu kvalitetnoj dugotrajnoj skrbi u cijeloj zemlji, pri čemu su ruralna područja posebno slabo pokrivena. Mjere koje je Portugal dosad poduzeo (npr. poboljšanje statusa neformalnih pružatelja skrbi i pilot-projekt usluga potpore u kući) bile su ograničeno djelotvorne ili su imale ograničenu predviđenu pokrivenost. Podupiranje priuštivih opcija na temelju potreba, među ostalim jačanjem skrbi kod kuće i u zajednici, poboljšanje planiranja i uklanjanje regionalnih razlika moglo bi doprinijeti osiguravanju jednakog pristupa kvalitetnoj dugotrajnoj skrbi.
- (35) S obzirom na presudnu ulogu ljudskog kapitala u povećanju konkurentnosti i strateške autonomije Unije, Vijeće je 2026. državama članicama preporučilo da poduzmu mjere za hitno prevladavanje strukturnih izazova povezanih s ljudskim kapitalom u području vještina, obrazovanja i osposobljavanja, koji koče konkurentnost. Preporuke za pojedinu zemlju upućene Portugalu 2026. mogu doprinijeti provedbi Preporuke Vijeća o ljudskom kapitalu u Uniji.

- (36) Unatoč pozitivnim kretanjima na tržištu rada posljednjih godina Portugal se suočava s trajnom neusklađenosti ponuđenih i traženih vještina. To je potaknuto neusklađenošću obrazovanja i osposobljavanja s potrebama tržišta rada, kao i nedovoljnim rezultatima u usavršavanju i prekvalifikaciji dostupne radne snage, unatoč tome što su poduzete mjere u pravom smjeru, kao što je osposobljavanje u području digitalnih kompetencija. Zbog toga postoji manjak radne snage u ključnim sektorima (kao što su IKT, građevinarstvo, zdravstvo i pravosuđe), a poduzeća navode poteškoće u pronalaženju dostupnih radnika s odgovarajućim skupom vještina. Učinkovitijim i dobro usmjerenim aktivnim politikama tržišta rada, posebno za mlade, doprinijelo bi se i smanjenju neusklađenosti ponuđenih i traženih vještina i olakšao pristup te skupine tržištu rada. Istodobno, produktivnost i konkurentnost Portugala i dalje ograničava niska razina vještina odraslog stanovništva. Razina sudjelovanja u obrazovanju odraslih i dalje je relativno niska, posebno u najudaljenijim regijama. Alatima za prikupljanje informacija o vještinama mogle bi se smanjiti neusklađenosti, boljim usklađivanjem ponude tercijarnog obrazovanja, strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te obrazovanja odraslih s vještinama koje su potrebne na tržištu rada. Osim toga, poboljšanje ishoda i veće sudjelovanja u obrazovanju odraslih moglo bi povećati razine vještina u skupinama stanovništva u kojima su one niže te raspoloživoj radnoj snazi pružiti vještine koje su potrebne za gospodarstvo koje se mijenja.

- (37) Portugal je posljednjih desetljeća ostvario znatan napredak u podizanju razine stupnja obrazovanja. Osim toga, udio osoba koje rano napuštaju školovanje i osposobljavanje stalno se smanjuje i u skladu je s ciljem EU-a za 2030., dok je sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju i dalje znatno iznad prosjeka EU-a. Međutim, postoji zabrinjavajući trend u području stjecanja osnovnih vještina u školama. Od 2018. do 2022. povećao se udio učenika sa slabim rezultatima u matematici, čitanju i prirodoslovlju, dok se udio najuspješnijih smanjio. Osim toga, i dalje su neujednačeni obrazovni ishodi učenika u nepovoljnom socioekonomskom položaju, kod kojih postoji veća vjerojatnost slabijih rezultata (npr. 47 % učenika, koji s obzirom na socioekonomski status pripadaju u donju četvrtinu, ostvaruje ispodprosječne rezultate u matematici, u usporedbi s 30 % svih učenika). Studenti stranog podrijetla imaju u prosjeku i niže obrazovne ishode, stope ponavljanja godine i napuštanja školovanja kod njih su veće, a istovremeno se njihov udio povećao na oko 14 % populacije učenika u osnovnom i nižem srednjoškolskom obrazovanju. Istodobno u obrazovnom sustavu i dalje nedostaje učitelja i nastavnika, što bi moglo dodatno utjecati na kvalitetu i uključivost obrazovanja. Rješavanje tih pitanja je ključno za podupiranje razvoja vještina, jednakih mogućnosti i socijalne kohezije.

- (38) Portugal je u posljednjih deset godina zabilježio jedno od najvećih kumulativnih povećanja nominalnih cijena stambenih nekretnina u EU-u, jer su se od 2015. više nego udvostručile. Pritisци na priuštivost stanovanja mnogo su veći na obalnim i urbanim područjima. I dalje postoje strukturne neravnoteže između ponude i potražnje. Portugal ima relativno visok udio stambenih objekata koji se ne koriste kao primarno mjesto stanovanja, pri čemu je velik broj praznih i napuštenih nekretnina. Preusmjeravanje s poreza na transakcije na periodično oporezivanje, među ostalim ažuriranjem poreznih vrijednosti nekretnina, moglo bi potaknuti vlasnike da premalo iskorištene nekretnine stave na tržište, čime bi se potaknula stambena mobilnost. Ulaganja u socijalno stanovanje posljednjih su se godina znatno povećala, djelomično uz potporu financijskih sredstava Unije. Međutim, trenutačni podaci o priuštivom i socijalnom stanovanju i dalje su ispod prosjeka EU-a. Iako su javna ulaganja i dalje ključna, za povećanje izgradnje i zadovoljavanje potražnje važno je sudjelovanje privatnog sektora, uključujući rješenja koja pruža treći sektor, kao što su stambene zadruge. Za povećanje ponude priuštivog i socijalnog stanovanja potrebno je uzeti u obzir teritorijalne dimenzije i načela uključivanja i nesegregacije. Uz postupno povećanje ponude, naknade za stanovanje mogu pružiti privremenu pomoć ranjivim kućanstvima, iako bi se postojeći programi mogli bolje usmjeriti. Istodobno se beskućništvo i drugi oblici stambene isključenosti i dalje povećavaju, pri čemu postoje regionalne razlike u učinkovitosti njihova rješavanja. Portugal u okviru svoje stambene politike nedovoljno koristi redovite *ex post* evaluacije i mapiranje potreba. U okviru Instrumenta za tehničku potporu (TSI) Portugal će primiti potporu za uspostavu nacionalnog modela za upravljanje i vođenje podataka o stanovanju, što bi, kad se u cijelosti provede, trebalo pomoći u jačanju evaluacije i praćenja sadašnjih i budućih stambenih politika. Sadašnja koordinacija između središnjih i lokalnih tijela, kao i koordinacija u stambenom, urbanom, prostornom i prometnom planiranju, i dalje je rascjepkana. Osim toga, mehanizmi ulaganja i financiranja uglavnom su *ad hoc*.

- (39) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je u 2026. državama članicama europodručja preporučilo da poduzmu djelovanja, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, u cilju provedbe Preporuke o ekonomskoj politici europodručja 2026. Kad je riječ o Portugalu, preporuka br. 1 doprinosi provedbi prve, druge i treće preporuke za europodručje, preporuka br. 2 doprinosi provedbi četvrte preporuke za europodručje, preporuka br. 3 doprinosi provedbi sedme, devete i jedanaeste preporuke za europodručje, preporuka br. 4 doprinosi provedbi druge i sedme preporuke za europodručje, a preporuke br. 5 i 6 doprinose provedbi pete preporuke za europodručje,

PREPORUČUJE da Portugal u 2026. i 2027. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Iako je proračunsko stanje u Portugalu u suficitu ili gotovo uravnoteženo, osigurati da neto rashodi poštuju maksimalne stope rasta koje je Vijeće preporučilo 21. siječnja 2025., s obzirom na odstupanje u odnosu na preporučenu gornju granicu neto rashoda koje je Komisija zabilježila do 2025. i predvidjela za 2026., i pritom iskoristiti fleksibilnost na temelju nacionalne klauzule o odstupanju koju je aktiviralo Vijeće. Povećati ukupnu potrošnju za obranu i sigurnost te povećati pripravnost i pritom osigurati održivost duga i učinkovitost potrošnje te postupnu prilagodbu proračuna u skladu sa strukturno većom potrošnjom za obranu. Osigurati da mjere poduzete za ublažavanje posljedica povećanja cijena energije budu privremene i usmjerene na zaštitu ranjivih kućanstava ili zadovoljavanje potreba energetske intenzivnih poduzeća, održavaju poticaje za uštedu energije i da je njihov fiskalni trošak u skladu s obvezama koje proizlaze iz fiskalnog okvira EU-a. Poduzeti mjere za osiguravanje srednjoročne fiskalne održivosti mirovinskog sustava i promicati dopunske mirovinske programe. Poboljšati djelotvornost poreznog sustava, posebno pojednostavnjenjem poreznih rashoda.
2. Osigurati kontinuitet reformi i ulaganja koji se provode u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Ubrzati napore za provedbu programâ kohezijske politike, prema potrebi na temelju preraspodjele strateških prioriteta i fleksibilnosti dogovorene u kontekstu preispitivanja okvira kohezijske politike u sredini programskog razdoblja.
3. Pojednostavniti propise, poboljšati provedbu regulatornih instrumenata i koordinaciju na svim razinama javne uprave. Smanjiti administrativno opterećenje poduzetnika uklanjanjem prepreka izdavanju odobrenja u industriji i drugih prepreka njihovu kapacitetu za rast. Poticati privatna ulaganja u poduzetnički kapital i ulaganja privatnog kapitala za lokalna poduzeća te nastaviti poboljšavati financijsku pismenost. Dodatno povećati učinkovitost upravnih i poreznih sudova kako bi se skratilo trajanje postupaka. Održati fokus investicijske politike na istraživanju i inovacijama.

4. Ubrzati dekarbonizaciju prometa, posebno postupnim ukidanjem subvencija za fosilna goriva i jačanjem mreže javnog prijevoza. Poticati dugoročne ugovore, ubrzati ulaganja u rješenja za fleksibilnost i osigurati predvidljiv regulatorni okvir. Ojačati kapacitet elektroenergetske prijenosne i distribucijske mreže, među ostalim u prekograničnim elektroenergetskim interkonekcijama, i poboljšati postupke priključivanja. Ubrzati energetske obnovu uklanjanjem regulatornih i administrativnih uskih grla i usmjeravanjem potpore na kućanstva koja žive u energetske siromaštvu. Poticati dekarbonizaciju industrije. Povećati kapacitete za gospodarenje otpadom, sprečavanje nastanka otpada, recikliranje i oporabu. Poboljšati upravljanje vodama i pojednostavniti upravljanje vodama. Poboljšati vodnu učinkovitost i razvoj prirodnih rješenja. Smanjiti klimatske rizike jačanjem održivog upravljanja šumama i zemljištem, ubrzavanjem otpornosti kritične infrastrukture na klimatske promjene i promicanjem povećanja pokrića privatnim osiguranjem za štete povezane s elementarnim nepogodama.
5. Osigurati jednak pristup kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti, posebno rješavanjem problema manjka zdravstvenih djelatnika, a istodobno očuvati održivost Nacionalnog zdravstvenog sustava. Osigurati jednak pristup kvalitetnoj dugotrajnoj skrbi, među ostalim uklanjanjem regionalnih razlika i jačanjem usluga skrbi kod kuće i u zajednici. Smanjivati neusklađenost ponuđenih i traženih vještina i poboljšati razine vještina poticanjem sudjelovanja u učenju odraslih tako što će obrazovanje, osposobljavanje i učenje odraslih biti relevantniji za potrebe tržišta rada. Poticati bolje obrazovne ishode, posebno učenika u nepovoljnom položaju.

6. Raditi na priuštivosti i dostupnosti stanovanja, posebno stvaranjem poticaja za učinkovitiju upotrebu stambenog fonda, među ostalim ponovnom prilagodbom strukture poreza. Dodatno povećati ponudu stambenih nekretnina, uključujući priuštivo i socijalno stanovanje. Ojačati koordinaciju i upravljanje stambenom politikom, zajedno s integriranim urbanističkim, prostornim i prometnim planiranjem.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće

Predsjednik/Predsjednica
